

avui, tretes en bona part de la documentació que es conserva en l'Arxiu Municipal de Girona, i que va tenir un acolliment favorable per part de revistes franceses especialitzades.

Més tard han aparegut, entre altres obres: Joaquim Serret y Arbós, *Manresa en la Guerra de la Independència 1808-1814* (Manresa, 1922) que és el vol. II dels *Monumenta Historica Civitatis Minorisæ* de què ens ocupem en altre indret, i Frederic Camp, *Figueras en la Guerra de la Independència. (La ocupación napoleónica.)* (Barcelona, 1926). — De diversos articles publicats darre-rament pels senyors Camp i Rahola en algunes publicacions periòdiques, *Revista Jurídica de Catalunya*, *Revista de Catalunya*, *Anuario de Historia del Derecho Español*, etc., enviem també al lector a les seccions corresponents d'aquest ANUARI.

Cursos monogràfics d'alts estudis i d'intercanvi de la Mancomunitat de Catalunya, amb la cooperació de l'Institut.

— *El Feudalisme i els orígens de la Nacionalitat Catalana*, sis lliçons en llengua francesa per Josep Calmette, professor a la Universitat de Toulouse (dies 7, 9, 11, 13, 15 i 17 desembre de 1920, a l'INSTITUT).

I. Teoria general del Feudalisme i de les nacionalitats medievals. — II. El període romano-bàrbar i l'evolució social. — III. El règim carolingi i l'evolució política. — IV. Bernat de Septimània, comte de Barcelona, i la crisi del seu temps. — V. Carles el Calb i els problemes meridionals. — VI. Formació d'una Catalunya. — Conclusions.

Un resum d'aquestes lliçons, feta per F. Valls i Taberner, es publicà en *Quaderns d'Estudi*, vol. XIII (1921).

— *Metodologia històrica*. Cours per Enric Finke, professor a la Universitat de Freiburg i Br. (febrer-març de 1924 a l'INSTITUT.)

El professor treballà sobre documents de la cancelleria reial catalana.

Inscripcions romanes paganes

Per l'agost de 1921 la premsa donava compte de la troballa a Albocàcer, en el regne de València, de la següent inscripció, comunicada pel Sr. Casimir Melià Martí al Centre de Cultura Valenciana:

C · AEMILIO · C · F
 GAL · RESTITVTO
 ANN · XX
 CAECIL · C · F · PROCVLA
 FILIO · PISSIMO
 SE · VIVA · FECIT
 H · M · H · N · S

Les excavacions practicades en la necròpolis romano-cristiana de Tarragona de què ens hem ocupat abans, han donat gran còpia d'inscripcions paganes i cristianes. D'aquest gros contingent, que cada dia va augmentant, caldrà fer un estudi especial un cop seran finides les excavacions. Respecte les paganes (n'hi ha una de grega), objecte d'estudis parcials escampats i de valor ben diversa, la major part han estat transcrites i reproduïdes pel Sr. Pius Beltran Vilagrassa en una *Memoria* (1) de la «Junta Superior de Excavaciones y Antigüedades» de Madrid, apareguda quan començàvem a redactar la present nota. A aquest meritori treball, que caldrà però rectificar en alguns punts i anar completant, remetem entre tant al lector. Tanmateix donem ací la reproducció de les inscripcions 16, 18, 32 i 35 de la susdita Memòria: la primera (fig. 357) no hi ha estat

(1) *Excavaciones en la necròpolis romano-cristiana de Tarragona.....* Memoria redactada por los señores D. José Tulla, D. Pío Beltrán y D. Cosme Oliva y un plano de D. José Sans. Madrid, 1927 (*Memoria* n.º 88).

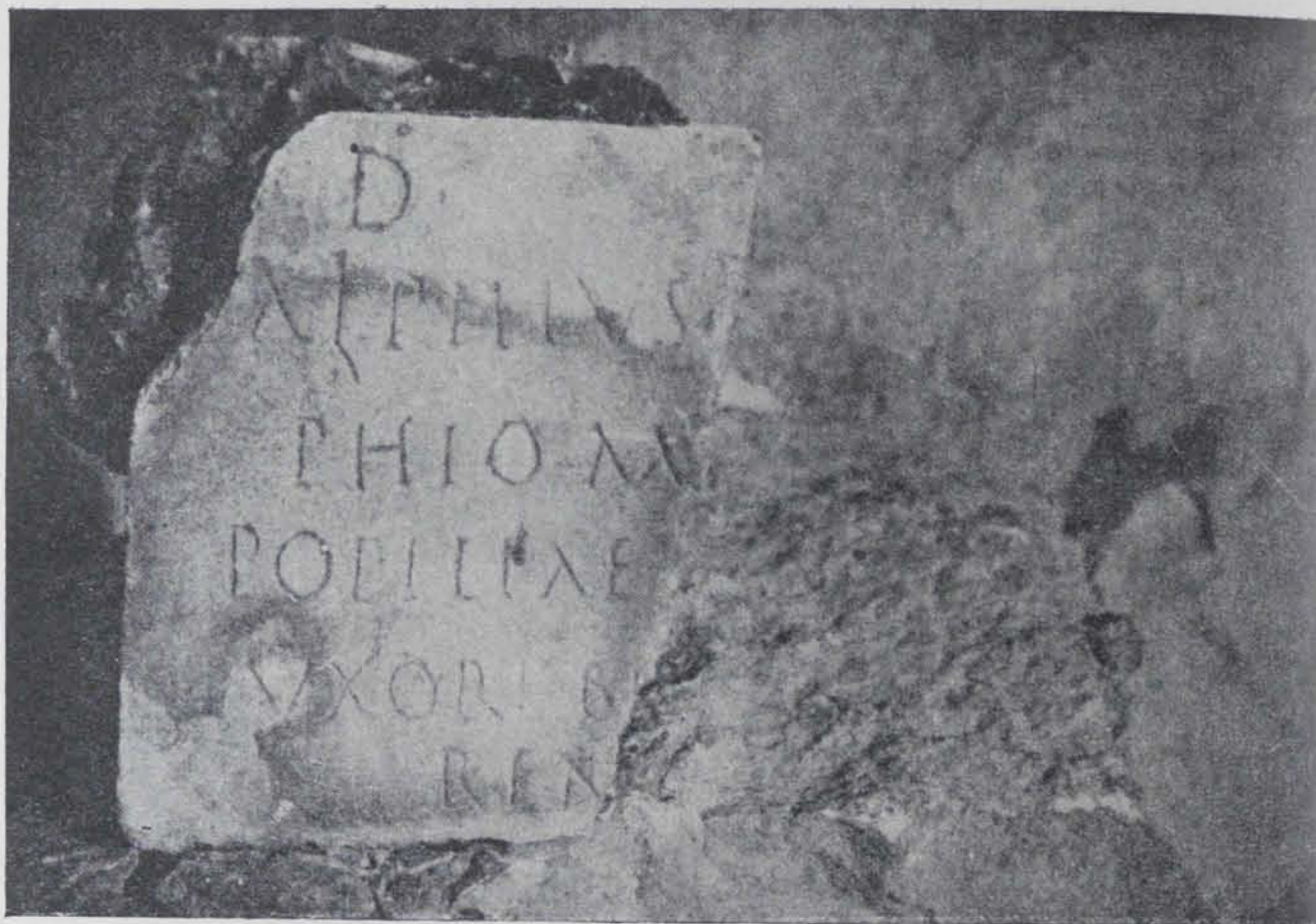

Fig. 357. — Tarragona. Fragment d'inscripció sobre marbre (n.º 16 de P. Beltran)

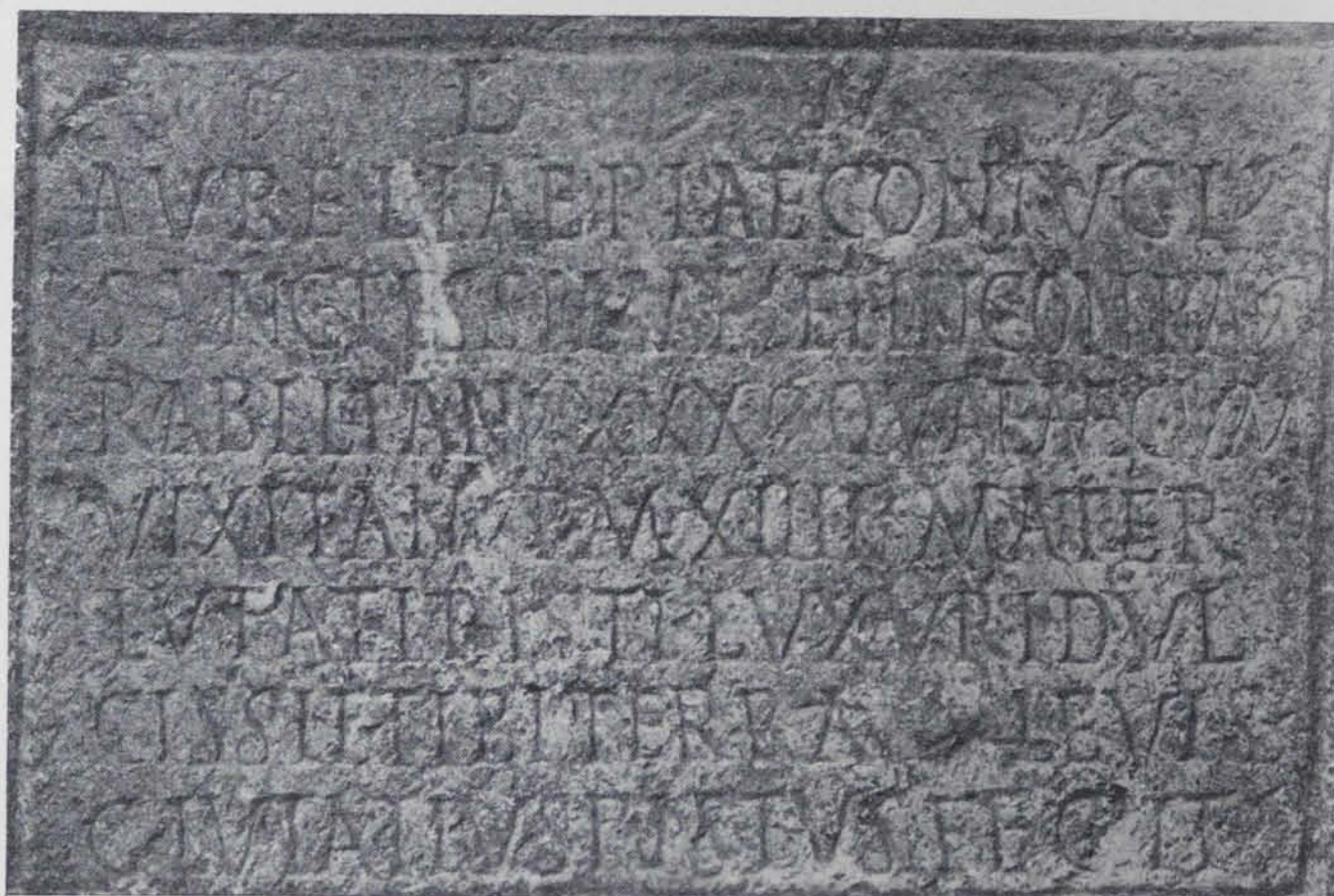

Fig. 358. — Tarragona. Inscripció en un sepulcre (n.º 18 de P. Beltran)

reproduïda fotogràficament; tampoc la segona (fig. 358) gravada en un dels sepulcres de què ens hem ocupat en el lloc corresponent del present volum de l'ANUARI, reproduïda, en canvi, per J. de C. Serra Ràfols en el seu article *Sarcòfags de pedra esculpturats de la necròpolis de Tarragona* (1). Quant a la tercera i quarta (figs. 359 i 360) mercès a les reproduccions que en donem hom es farà millor càrrec de llur escriptura.

Fig. 359
Tarragona. Cipus de pedra amb inscripció (n.º 32 de P. Beltran)

Del mateix Sr. Pius Beltran, el *Boletín Arqueológico* de la Societat Arqueològica tarragonina ha començat la publicació d'uns articles sobre altres inscripcions trobades a les mateixes excavacions (2).

(1) *Bulleti de l'Associació Catalana d'Antropologia, Etnologia i Prehistòria*, III (1925), p. 222 i lám. XX.

(2) Pío BELTRÁN VILAGRASA: *Lápidas romanas recientemente descubiertas en Tarragona*, en *Boletín Arqueológico* 1926, pp. 265-266.

Fig. 360. — Tarragona. Taula de marbre amb inscripció (n.º 35 de P. Beltran)

Inscripcions cristianes

A fi de continuar en 'el nostre ANUARI les notícies d'epigrafia cristiana, copiem aquí el que es refereix a elles d'un article del nostre company mossèn Josep Gudiol, intítulat: *Primeres manifestacions de l'Art Cristià en la Província eclesiàstica Tarragonina*, publicat en els *Analecta Sacra Tarraconensia* (Barcelona, 1925):

«El nombre escàs de làpides romano-cristianes referents al nostre país s'és ben acabat d'ençà que començaren les excavacions en el cementiri primitiu de Tarragona. Passen de vint els epígrafs que ens ha estat possible de col·leccionar, tots pertanyents a fidels difunts (1).

Començarem la sèrie per la inscripció d'una Martúria, nena de quatre anys, innocent, a la qual es desitja vida eternal amb els benaventurats (fig. 361).

Resulta molt digna d'esment aquesta làpida, que mida 469 × 755 mil·límetres, per tal que dona la data de l'enterrament, segons la cronologia consular romana, ja que porta que la jove difunta morí durant el primer consolat d'Eugeni August. Constant, com consta, que aquest fou cònsol, encarregat dels països occidentals de l'Imperi, en l'any 393, mentre ho foren per Orient Teodor (aquest per tercera vegada) i Flavi Abundanci, haurem de reconèixer que la lloseta té un gran valor documental. La cristianitat de l'epígraf resulta patent no sols per la redacció de la llegenda, sinó també pel monograma de Crist amb què comença i termina.

Sembla que estaria relacionada amb la Martúria de què acabem de parlar una altra inscripció bellíssima pel seu sentit, eminentment conforme amb les doctrines del poble fidel. En ella es desitja la llum i la pau de l'esperit a un Marturi, finat en la pau del Senyor. Mida la làpida, que fou feta aprofitant una llenca de marbre, 575 × 175 mil·límetres (fig. 362).

(1) Aquestes excavacions tarragonines han fet descobrir diferents tipus funeraris pagans i varietat de llegendes, entre les quals n'hi ha una de grega, altra *sub ascia* i algunes que no pot dir-se que siguin cristianes, ja que presenten un sentit ambigu. Nosaltres, seguint la norma de conducta que hem indicada en una nota anterior, sols recollirem les que, a la nostra manera de veure, presenten un sentit eminentment de conformitat amb la Religió cristiana.